

Bir kent müzesi: 'The Box'

Yerel politikanın, yerel toplumun kamusal alanında nasıl inşa edileceğini aramaktan çok uzaklar, hatta bütün politikacılar gibi, bundan korkuyorlar belki de...

Akin Atauz

20/01/2024

aatauz@yahoo.com

Plymouth, İngiltere'nin önemseydiği şehirlerden biri değil. En azından epeydir değil. Yavaş yavaş göçmekte olan bir kent. Bir zamanlar İngiltere'nin okyanusa açılan kapısıydı, ancak kentte içsel bir refleksle; burada geçen yıl bir müze açıldı: **'The Box'**. Burası kutu gibi bir bina ve kentin geçmişini, kimliğini arayan; yarınına bakabilmek için hemşerilerini, özellikle gençlerini, öğrencileri çağıran bir yer olmayı amaçlıyor. Çocuklar da gerçekten ilgi gösteriyorlar. Bir arşiv, müze, pastane, pub, oyun-araştırma alanı gibi olanaklar sunan ve ilginç şeyleri bıktırmadan sergileyen bir galeri, bir 'kutulu' burası. Eşitliğe, çeşitliliğe, katılıma ve hemşerisine olabildiği kadar çok açıklığa adanmış bir kutu olduğunu söylüyor.

Kitaplarımın çokluğu her zaman düşündürdü beni: Benim için önemli onlar, onlarla birlikte yaşayabilmek benim için çok gerekli ve anlamlı; peki sonrası ne olacak? Bu koleksiyon başkalarının da yararlanabileceği bir şey olabilir mi? Ama nasıl olacak? Özel bir kitap birikiminden kamusal bir kitaplığa geçiş kolay değil. O kadar çok koşul ve olanağı birlikte gerçekleştirmeye dayanıyor ki bu arayış; hem nerden başlayabileceğinizi bilemiyorsunuz hem de nasıl sürdürülebilir olacağını. Böylece sorun kendi kangreninde büyümeye devam ediyor... kentli bir hemşeri olarak ne yapacağım?

Bir gazete dilekçesinde on yıl önce, bir öğrenci sesleniyor: “(...) tek bir gün dahi; sıra beklemeden, yer bulma derdi olmaksızın faydalanamadım; şehrin merkez kütüphanesindeki bu yoğunluğun en önemli sebeplerinden birisi de **Ankara**’da birçok semtin ‘semt kütüphanesi’ niteliğinde, kamuya açık bir araştırma-çalışma alanına sahip olmayışıdır. Şehirdeki diğer alternatiflerin de ya herkese açık olmayışı (...) ya da görece kötü koşullara sahip /yetersiz oluşu (...) bölgedeki vatandaşların kamusal bazdaki hizmet taleplerinden sorumlu olan (...) Belediyesi’ni, bu soruna bir çözüm üretmeye davet ediyorum.”

Çankaya, İşçi Kütüphanesi

Ankara, **Çankaya**’da “Semt Kütüphaneleri” bir soruna çare olmuş mu? **Çankaya Belediyesi** “Semt Kütüphaneleri” projesiyle kaç kütüphane yapmış, biliyor muyuz? Cumhuriyet Ankara’sının bu bölümlerinde yaşamış şairlerin ve yazarların adlarını alan bu “Semt Kütüphaneleri”, haftanın her günü 09:00-17:00 veya 20:00 arası açılmış. Gerçi bazı ilginç arayışların ipuçlarına da rastlıyorsunuz: “**Beytepe**’de **Minik Adımlar Bebek Kütüphanesi**, görme engelli vatandaşların yararlandığı **Aşık Veysel Engelsiz Yaşam Merkezi**’nde yer alan **Sesli Kütüphane** ve **İmrahor Mahallesi**’ndeki **İşçi Kütüphanesi** hafta içi 09.00-17.00 arasında hizmet sunuyor.”

Milyonlarca kişinin yaşadığı bir kent parçası için ne kadar işlevsel olmuş, neden çoğalamamışlar, sorunları nedir? Neden bürokrat olmayan bir “kütüphane yöneticisi” heyecanla anlatmıyor arayışlarını neler olduğunu, ne tepkiler aldıklarını? “İşin” propagandası için çekilmiş fotoğraflara bakıyorsunuz, neden sadece pişkin belediye başkanlarının suratlarını görüyoruz? Neden hiçbir inandırıcılık yok bu fotoğraflarda ve neden yeterince özenilmemişlik/ düşünülmemişlik ve ne yapmak istediği üzerinde hiçbir şey araştırmamışlık akıyor üstlerinden?

İstanbul Belediyesi daha iyi mi? Öncelikle buralar “kütüphane” değil; “kültür merkezi.” Sayıları da oldukça fazla. Ama İstanbul çok büyük bir kent. “Merkezler” atölyelere, konser ve tiyatroların ücretsiz biletlerine de yönlendiriyor sizi. Sanki daha iyi olan yönleri

var ama yetiyor mu? Yetmediğini uzaktan baktığınızda bile hemen görüyorsunuz. Merkezler de kütüphaneye benziyor genellikle; arayışın, varsa içten bir çabanın adı konulmamış. Fotoğraflar, Büyükşehir Belediyesi’nin “ben burada varım ve bir şeyler yapmaya çalışıyorum” dediğini söylüyor, ama İstanbul’da da, işini bilen ve bürokrat olmayan bir sorumlunun çırpınışı, ya da bir kullanıcının buralarda ne bulduğu veya neleri eleştirdiği ile ilgili kırıntılara rastlamıyorsunuz.

De

Krook, Ghent Şehir Kütüphanesi

Oysa **Danimarka**’daki benzer arayışa göz atsanız; mesela **Helsinki**’deki veya **Ghent**’deki çabaya baksanız, oralarda gözünüze ilk çarpan, çabalarının samimiyeti ve Plymouth’un oldukça taşralı bir biçimde de olsa, “kutusuna” koymak istedikleriyle ilgili canlı gayreti...

Peki ya **İzmir**?

Orada da adı konulmuş çırpınmalar var gibi. “Her mahalleye bir kütüphane”, “Dezavantajlı mahallelerin muhtarlıklarına birer kütüphane kurmak”, “İzmirlilerin kent genelinde belirlenen kitap teslim noktalarına yeni ya da ikinci el kitaplarını getirerek kampanyaya destek olması”, “Başkanın bilgiye erişimde fırsat eşitliği ilkesiyle başlattığı kampanya”...

“Projeden faydalanmak isteyen muhtarlar, kütüphane taleplerini **İZBETON**’a iletmışti. İZBETON ekipleri kütüphane yapılacak alanın uygunluğu, muhtarlığın mahalledeki konumu, bütün mahalleye hizmet edip edemeyeceği gibi kriterleri göz önüne alarak muhtarlıkları incelemişti” (...) “her türlü kaynağı elektronik ortamlar aracılığıyla sağlamak amacıyla kurulan dijital kütüphane 7 gün 24 saat erişime açık”, “Önlisans, lisans ve lisansüstü öğrencileri gencizmir.com üzerinden randevu alarak kütüphaneyi kullanabilmektedir. Aynı anda 64 kişinin yararlanabildiği bir merkez”, “ders çalışmak, kitap okumak ve araştırma yapmak isteyenlere konforlu bir ortam sağlayan Kitap Kafelerin sayısını artırıyor”, “**Buca**’da 7 gün 24 saat açık olacak **100. Yıl Kitap Kafe**” ...

“Türkiye’nin ilk vapur kütüphanesi vapuru kullanan okurlara ücretsiz üyelik ile 2 kitabı 21 gün süre ile ödünç veriyor.”

Ama biraz gösteriş veya kaba propaganda ifadelerini sıyırsanız, Alice’in tavşan deliğinde pis pis sırtan kedinin yüzü gibi ifade beliriyor. Arayışlar var ama ne politik bir gösterinin ötesinde bir içtenlik seziyorsunuz, ne sistematik ve tutarlı bir arayış, ne de bu deneyimlerin nasıl izlendiği ve değerlendirildiği ile ilgili herhangi bir bilgi...

Bir şeyler ummaktan başka çaremiz olmadığını düşündüğümüz bu belediyeler, bu kamusal alanı gerçekten değerlendirmeye/ alanın içini doldurmaya ve olanaklar sunmaya henüz hazır değil. Bu kamusal alanı yaratmak ve “tefriş” etmek için yapılması gereken çok açık değil mi?

Soracaksınız.

Bu kamusal hizmetten yararlanmasını beklediğiniz insanlara soracaksınız. Ve yapacağınız işi onlardan gelen ipuçları, düşünce ve önerilerle, onlarla birlikte programlayacaksınız. Yapacağınız her işi, katılımcı bir yaklaşımla ve propaganda amaçlamak yerine içtenlikle, ele alacaksınız.

Bunu beklemek çok mu hayalci? Çok mu olanaksız? Neden sol belediye adayları bile, bize ne yapacağını söylüyor ama bunu nasıl yapacağını, yaparken nasıl bir katılımcı yöntem benimseyeceğini söylemiyor?

Çünkü bilmiyorlar. Ama aramıyorlar da... Çünkü asıl politik olanın, arayışın kendisi olduğunu bilmiyorlar belki. Yerel politikanın, yerel toplumun kamusal alanında nasıl inşa edileceğini aramaktan çok uzaklar, hatta bütün politikacılar gibi, bundan korkuyorlar belki de...

Geçen hafta, “ücretsiz kamu taşımacılığı, bir adayın programına nasıl girebilir?”

konusunu tartışmıştık. Bu hafta, semtlerde/ mahallede yeni kamusal alanlar arayışının nasıl olabileceği ve bunlar için nasıl “kutular” yaratabileceğimize değinmeye çalıştık.

Yerel yönetimler öncesinde arayışımızı sürdürmek ve seslendirmek zorundayız.

Bağır bağır bağıralım: Artık, kentliler olarak buradayız ve katılmak istiyoruz. Demokrasiyi çoğaltmalı ve derinleştirmeliyiz. Adaylara karşı, hemşehriler olarak duruyoruz işte burada.

Akın Atauz